

Ивана Лазих Коњик, Вања Миљковић, Милица Божих Синчук,
Слободан Новокмет*

Институт за српски језик САНУ, Београд

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НЕОЛОГИЗАМА

(Први део)

Грађа за речник неологизама доноси нове речи које су се у српском језику појавиле од почетка 21. века, с посебним акцентом на најновије неологизме који свакодневно настају. Грађа се прикупља за нови онлајн речник неологизама српског језика, са радним насловом *Српски речник неологизама 21. века* (Нео21). Грађа се систематски сакупља од почетка 2024. године.¹ Четворочлани лексикографски тим активно ради на идентификовању, пажљивом одабиру и документовању нових речи и израза које ће постати одреднице у речнику. Паралелно се прикупљају примери из различитих контекста, чиме се обезбеђује основа за прецизно објашњење значења и илустрацију употребе у свакодневном језику.

Грађа за речник се прикупља континуирано из онлајн извора и похрањује у специјализованој лексикографској бази. Обухвата различите текстове са интернета: чланак из медија, пословне и друге презентације, објаве на друштвеним мрежама, форумима, блоговима итд.,² као и податке из доступних електронских корпуса српског језика. Овде се доноси у штампаној форми.

У избору неологизама руководили смо се различитим критеријумима који укључују фреквенцију употребе, доминантне сфере појављивања (попут медија, друштвених мрежа, стручне терминологије), као и степен њи-

* Ivana.konjik@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0003-0840-0140. Vanja.Miljkovic@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0003-2290-3844. Milica.sincuk@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0001-9662-1968. Slobodan.Novokmet@isj.sanu.ac.rs; ORCID: 0000-0003-0071-7194.

¹ Прилози са новим речима су периодично објављивани на сајту Филолошког друштва „Речи“ у рубрици „Нове речи“ коју припремају И. Лазих Коњик, В. Миљковић, С. Новокмет и М. Божих Синчук, а уређује И. Лазих Коњик. Доступно на адреси <https://www.rec1.org.rs/category/nove-reci/>

² О структури извора за нови онлајн речник неологизама в. у Лазих Коњик 2024.

ховог прихватања у широј језичкој заједници. Посебно се водило рачуна о томе да ли је неологизам забележен у раније објављеним речницима нових и страних речи. Када постоји потреба, укључују се и такви неологизми, уколико су у међувремену развили нова значења или творбено гнездо.

У овом прилогу представљамо део до сада прикупљене грађе, како бисмо заинтересованој стручној и широј јавности пружили увид у концепт и материјале који чине основу овог речника. Грађу су припремили лексикографи запослени у Институту за српски језик САНУ на Одсеку за израду Речника САНУ и проучавање савременог српског језика *Ивана Лазих Коњик*, *Вања Миљковић*, *Милица Божић Синчук* и *Слободан Новокмет*. Уредничку обраду Грађе извршили су *Вања Миљковић* и *Ивана Лазих Коњик*.

Аутори Грађе су отворени за све сугестије и охрабрују читаоце да пошаљу своје предлоге нових речи и израза које су уочили у употреби на адресу часописа „Новоречје“ и на тај начин допринесу даљем развоју речника Нео21.

Списак уобичајених скраћеница:

ж – женски род

м – мушки род

несвр. – глагол несвршеног вида

прид. – придев

с – средњи род

с – средњи род

свр. – глагол свршеног вида

Чланак одреднице обухвата граматичке податке, етимологију, тематску област којој одредница припада, семантичку дефиницију, различите варијанте и облике, синониме и испоређења, илустративне примере који показују реч у употреби, као и извор из којег су преузети ти примери.

антилитијум у прид. служби [анти- + литијум] *екологија*

в. антилитијумски. — Pravi li se anti-litijum koalicija? n1info.rs 25. јун 2024. U narednim danima sigurno je jedno, očekuju nas protesti protiv izgradnje rudnika litijuma kompanije Rio Tinto, pitanje je samo ... ko bi mogao da stane na čelo antilitijum kolone. danas.rs 28. јул 2024. Ko su antilitijum aktivisti koji su zauzeli Terazije novosti.rs (у наслову) 7. авг. 2024.

антилитијумац м екологија

особа која се противи рударењу литијума у Србији и свој став јавно исказује, обично учествовањем у масовним протестима против отварања рудника литијума. Још и: **антилитијумаш**. — Situacija je “zaglavljena” na pola puta – niti je Vučić žrtvovao “figuru” zvanu Rio Tinto niti su ga ukupni antilitijumci “šahirali”. plamenpokretsad.wordpress.com 18. јан. 2022. Da vas vidim sada proruski antilitijumci. facebook.com

антилитијумаш м екологија

в. *антилитијумац*. — Danas je dan kada svi antisrpski šovinisti, Kurtijevi lobisti, Violini svedoci, antilitijumaši i trotinetisti deluju pod maskom enormno velike empatije prema đenosajdu u Srebrenici. x.com/CenzurisanoL 11. јул 2024. Sve su prilike da većina antilitijumaša ne zna da se sumporna kiselina u Srbiji koristi odavno u ogromnim količinama. x.com/sofi2022 2. авг. 2024. Željko Mitrović u svom maniru potkačio antilitijumaše informer.rs (у поднаслову) 6. авг. 2024. Tom prilikom, direktor i vlasnik Pink Media Group je uputio jasnu poruku u kojoj će se lažni ekolozi i antilitijumaši pronaći. pink.rs 6. авг. 2024. Nisu antilitijumaši sa Kusturicom protiv kopanja litijuma, oni se samo bore za promjenu rudarske firme i gazde koji bi trebao biti neđe istočnije. x.com/dijalekticar 13. авг. 2024.

антилитијумашки прид.

који се односи на антилитијумаше и јавно противљење плановима о рударењу литијума на територији Србије. Упореди: **антилитијум**, **антилитијумски**. — Antilitijumaški zgubidani, pod nosom vam (nam) nestaje zelenilo Fruške gore! SPC će je pretvoriti u Golu goru. twitter.com 25. јул 2024.

антилитијумски прид.

који се односи на јавно противљење плановима о рударењу литијума на територији Србије. Још и: **антилитијум**. Упореди: **антилитијумашки**. — НВО „Грађанске иницијативе“ донела одлуку да пружи финансијску и организациону подршку антилитијумским протестима у Смедереву vase-ljenska.net (у поднаслову) 4. авг. 2024. Od utorka po podne građani Beograda su svedoci zauzimanja Terazija od strane opozicione antilitijumske grupacije. novosti.rs 7. авг. 2024. Jutarnja slika antilitijumskih ustanika iz Pionirskog parka je slika svih dosadašnjih protesta protiv Vučića. vreme.com 11. авг. 2024.

агсице ж мн. [од енгл. Ugg (назив брэнда чизама)]

врста чизама од овчије коже постављених овчијим руном. — Gospode Вође, па one se množe!!! Ugsice – da svaka prava dama izgleda kao prosečan pija-nac. besnopile.rs Posto sam i prvi put poslednje mesece trudnoce provela zimi, noge su mi bile bas otecene i nosila sam ugsice. bebac.com 22. дец. 2009. "Agsice" su ponovo pokorile svetsku modnu scenu kao davnih 2000-ih. alo.rs 1. нов. 2023.

астротуризам м [енгл. astrotourism]

туризам са сврхом одласка на дестинацију на којој нема светлосног загађења, тако да се могу посматрати звезде и друга небеска тела и појаве (попут проласка комете, помрачења Сунца или Месеца, кише метеора и др.). — Letnja bašta – astroturizam rts.rs (у наслову) 18. авг. 2023. Астротуризам је специфичан облик туризма у оквиру кога туристи по посебно осмишљеном програму повезују туризам и науку. rajas.rs Smešten u okviru netaknutog UNESCO rezervata biosfere Baa Atola, Milaidhoo Maldivi se može pohvaliti okruženjem koje je savršeno usklađeno sa suštinom Astro turizma. b92.net (у наслову) 10. мар. 2024.

бапчи м [према индијском (хинди) називу биљке] *ботаника*

једногодишња зељаста биљка бледо љубичастог цвета која расте у Азији и која се употребљава у традиционалној индијској и кинеској медицини и козметичкој индустрији, лат. Psoralea Corylifolia. Још и: **бакучи**. — Бакучиол ... је први пут изолован из семена биљке Псоралеа корилифолиа, познате и као бакучи или бабчи, још 1966. године. magazin.politika.rs 5. јан. 2024. О бакучиолу се говори као о природном активном састојку против старења ... Добijen je od semena biljke Babči, koja se takođe naziva Psoralea Corilifolia. nivea.rs Jedan sastojak ove indijske biljke, zvane babchi, može smanjiti jačinu bora za 20 % nakon tri meseca korišćenja. esthetic.rs 28. авг. 2021. • у *прод. служби*: *који је од ове биљке.* — Истраживање потврдило: babchi ulje pegla bore i briše staračke fleke esthetic.rs (у наслову) 28. авг. 2021.

бакучи м [према санскритском називу биљке] *ботаника*

• в. *бапчи*. — Бакучиол ... је први пут изолован из семена биљке Псоралеа корилифолиа, познате и као бакучи или бабчи, још 1966. године. magazin.politika.rs 5. јан. 2024. • у *прод. служби*: *који је од ове биљке.* — Вакучи улје својим емолијентним дејством омогућава додатну заштиту. angeltherapy.rs Bakuchi ulje sadrži derivate cimetne kiseline koji su poznati po antimikrobnim i antiinflamatornim svojstvima. avenalab.com

бакучиол м [енгл. bakuchiol] *козметика*

природна материја из семена биљке бакучи Psoralea corylifolia која има регенеративно и противупално дејство и употребљава се у производњи козметичких производа. — У последње време све су чешће рекламе за антиејџинг козметику са чудесним новим састојком – бакучиолом. magazin.politika.rs 05. јан. 2024. *Za razliku od retinola, bakučiol smiruje iritacije i upalne procese, što ga čini dobrom opcijom za ljude sa osetljivom kožom.* elle.rs 01. феб. 2023. *Бакучиол показује невероватне ефекте када је о нези коже.* lepotaizdravlje.rs 27 јун 2022.

библиотерапија ж [енгл. bibliotherapy]

лечење емоционалних, развојних и др. психолошких проблема читањем и кроз анализу прочитаних књига, терапија читањем. — Biblioterapija koristi književnost za poboljšavanje mentalnog zdravlja. laguna.rs 17. сеп. 2018. *U teorijskoj literaturi o biblioterapiji postoji mnogo diskusija o tome da li njeni blagotvorni efekti proizlaze iz stvarnog čitanja samog teksta ili iz interakcije ili diskusije o tekstu koji obično prati to čitanje.* rs 4. окт. 2019. *Nastavnik Vuk Žikić ... na predavanjima koristi biblioterapiju - metodu lečenjem književnošću.* bbc.com 20. јул 2024.

библиотерапеут м

терапеут који спроводи библиотерапију. — U većini slučajeva biblioterapeut će preporučiti knjige shodno specifičnim potrebama pacijenta. laguna.rs 17. сеп. 2018. *Jedna od retkih biblioterapeuta u našoj zemlji je i Emeke Berenji.* gradsubotica.co.rs 2. апр. 2024. *Za razliku od mnogih standardnih oblika psihoterapije, biblioterapeut ima pristup koji najčešće uključuje konkretne primere sa kojima se pacijent može poistovetiti.* zdravlje.kurir.rs 28. јул. 2024.

библиотерапеуткиња ж

терапеуткиња која спроводи библиотерапију. — Потом Дарија и њена библиотерапеуткиња разговарају о ономе што је прочитано. bbc.com 20. јул 2024. *Biblioterapija postoji od vremena Platona, kako kaže Ela Berthud, britanska biblioterapeutkinja iz svetske organizacije „The School of Life“.* laguna.rs 14. јан. 2021.

библиотерапеутски прид.

који се односи на библиотерапеуте и библиотерапију. — Jedna od retkih biblioterapeuta u našoj zemlji je i Emeke Berenji, Subotičanka koja danas drži biblioterapeutske grupe od Segedina do Novog Sada. gradsubotica.co.rs 2. апр. 2024.

бинаран прид. [према енгл. binary]

који има родни идентитет који је само мушки или женски; који се односи на бинарне особе, који изражава родну бинарност. — Postoje ljudi koji se ne smatraju "binarnim" - dakle, ne identifikuju se ni kao muškarci, ni kao žene, koriste zamenicu "mi/oni", umesto "on/ona". stil.kurir.rs 20. мар. 2019. Postojanje iskustava kao što su seksualna orijentacija koja je drugačija od heteroseksualne kao i rodних идентитета који нису бинарни ... чини да možemo govoriti u Gercovom smislu o određenoj 'kulturi' koja je poznata pripadnicima/ama LGBT populacije. reff.f.bg.ac.rs М. Радоман, *Бити ЛГБТТИQ – значења која нас обликују*, 2017

бинарност (родна) ж [према енгл. binary, gender binary]

подела пола и рода на мушки и женски. Супротно: небинарност. — Ideja da postoje samo dva roda naziva se „rodna binarnost“. dvadesete.rs Друштво prepoznaje dva pola, muški i ženski i ideja da postoje samo dva pola ponekad se naziva rodom binarnošću. wannabemagazine.com

блокчејн м [енгл. blockchain]

• *децентрализовани дигитални систем за евиденцију и проверу података, који се састоји од низа блокова повезаних и заштићених криптографијом, тако да сваки блок садржи записе о трансакцијама и повезан је са претходним блоком, чиме се обезбеђује непромењивост и сигурност података.* Такође и: **ланац блокова, блок-ланац.** — Blokčejn se već godinama najavljuje kao revolucionarna tehnologija koja će, zahvaljujući decentralizaciji, promeniti način plaćanja. bif.rs Блокчејн је база података (дигитална књига записа) која се користи за складиштење, верификацију и трансакције. politika.rs 20. нов. 2021. • *у прид. служби: који се односи на такав дигитални систем или на употребу таквог система.* — блокчејн технологија, блокчејн систем, блокчејн мрежа, блокчејн платформа, блокчејн компанија итд.

болест икс [према енгл. disease X]

непозната заразна болест која прети човечанству. — Bolest iks ne postoji. Ovakv hipotetički naziv koristi SZO za neku trenutno nepoznatu zaraznu infekciju koja može da izazove epidemiju, ili, ako se proširi na više zemalja ili kontinenata, pandemiju. bbc.com 24. јан. 2024. Apsolutno niko na svetu ne zna šta je bolest X, zato je i dobila taj naziv. blic.rs 28. јан. 2024.

брејкинг м [енгл. breaking] спорт

врста спортског плеса у којем два супраника настоје да што успешније изведу различите акробатске покрете на тлу, брзе покрете ногама, окре-

те на глави и др. уз пратећу хип-хоп музику. Још и: **брејкденс, брејкден-синг.** — Париз 2024. пружиће прилику за прво представљање на Олимпијским играма спорта „brejking” (или brejkdensa, како га многи зову) – стила уличног плеса који је настао 1970-их у Њујорку. [bbc.com](https://www.bbc.com) Ples koji osvaja svet Brejkdens, poznat i kao brejking, важи за најзахтевнији улични плес. [PDRS 1.0 / youthvibes.rs](https://www.pdrs.rs/youthvibes.rs)

бруки м [брауни + куки, према енгл. brookies, brownie + cookies] *кулинарство*

врста печених колачића направљених од тврдог и меког заслађеног теста са додатком чоколаде, комбинација браунија и кукија. — Brookie (pola Brownie, pola Cookie) је чим сам га napravila у Kukićinu постао instant favorit i najprodavaniji kolač. [tiktok.com/pivokosa](https://www.tiktok.com/pivokosa) Šta se desi kada se spoje brauni i kuki? Nastane - bruki! [instagram.com/kolacevic.poslasticarnica](https://www.instagram.com/kolacevic.poslasticarnica)

вејперски језик / вејп језик [енгл. vapers tongue, vape tongue]

привремено стање да вејпер не осећа укус е-течности. — Пробај да мало правиш паузе, као што си некада уз цигарету правио, а можда је и 'вејперски језик', пошто си нов у свему овоме. [e-cigserbia.com](https://www.e-cigserbia.com) окт. 2021. „Vejp jezik“: Neprijatna posledica korišćenja vejpa koja pogađa tinejdžere. (у наслову) [n1info.rs](https://www.n1info.rs) 1. авг. 2023. Popularni termin "Vejperski jezik" je poznat kao čest problem kod vejpera. To je trenutak kada prestajete osećati ukus svoje e-tečnosti. [vapeshop.rs](https://www.vapeshop.rs)

ви-ар / ВР [енгл. virtual reality, VR] *гејминг*

• *скраћеница за виртуелну реалност: вештачки створено привидно тродимензионално окружење које симулира стварност коришћењем интерактивног софтвера и уређаја као што су специјалне наочаре, кациге, рукавице и др., који се контролишу покретима тела.* — Pošto је ponekad izazovno da se ponovi iskustvo koje može da se pripíše traumi klijenta, VR bi mogla da predstavlja sledeću revoluciju u psihoterapiji. [web-mind.rs](https://www.web-mind.rs) 22. март 2023. Ви-ар помаже аутизму [rts.rs](https://www.rts.rs) (у наслову) 28. јан. 2020. • у прид. служби: који се односи на виртуелну реалност (који припада виртуелној реалности, који служи за виртуелну реалност и сл.). — вр технологија, вр наочаре, вр кацига, вр уређај итд. ВР технологија се најчешће повезује са игрицама, али је она много више од тога, и све више ће постојати алат који ћемо користити за решавање одређених ствари. [politika.rs](https://www.politika.rs) 28. март 2023. Korisnici na Twitteru su počeli da vode debate o tome koliko VR uređaji oštećuju vid. [galaksijanova.rs](https://www.galaksijanova.rs) Посетиоци који долазе у Дубаи моћи [ће] да ставе ви-ар сетове и да уђу у изложбу. [rts.rs](https://www.rts.rs) 20. авг. 2021.

ганаж / ганаш м [фр. ganache] *кулинарство*

мешавина чоколаде и слатке павлаке која се користи као глазура или као надев. — Čokoladni ganaš je preliv za kolače i torte, a koriste ga skoro svi poslastičari. stvarukusa.mondo.rs 25. август 2023. Ako želite da čokoladni ganaš koristite kao nadev za slatke kornete ili za praline, trebaće vam 200 g crne čokolade i 100 ml pavlake. noizz.rs 5. март 2021. O ganaž (ganache) kremu koji je zaista poseban nećemo mnogo pričati, treba ga probati. danas.rs 25. дец. 2022.

гаслајт и гаслајтинг [енгл. gaslighting] м

манипулисање нечијом психом, систематско навођење некога да почне да сумња у сопствени разум и осећања и прихвати туђу истину као своју, довођење у заблуду, обмањивање, слуђивање. — Gaslajt često izaziva sumnju žrtve u sebe. nova.rs 22. окт. 2022. Гаслајтинг се највише примећује у партнерским односима, при чему жртва буде првенствено обманута „добрим“ намерама партнера, због чега и не примећује да је гаслајтована. rts.rs 12. јан. 2024.

гаслајтер м

особа која гаслајтује некога, која манипулише неким у психолошком смислу, наводећи га да сумња у сопствени разум и осећања. — Gaslajter zloupotrebljava svoju poziciju, zloupotrebljava poverenje. rts.rs 11. јан. 2023. Gaslajteri su oni koji uporno pokušavaju da probude nesigurnost u vama, kako bi mogli da vas kontrolišu. kliping.rs

гаслајтовати несвр.

систематски наводити некога да почне да сумња у сопствени разум и осећања, манипулисати неким у психолошком смислу, доводити га у заблуду, обмањивати, слуђивати. — Манипулатори који гаслајтују ће врло често рећи: „Претерујеш, није то ништа“ wannabemagazine.com I мој bivši je imao teško detinjstvo, živeo sa babom, tukli su ga ... ali on nikada nije pomislio da njemu treba pomoć već je sve vreme mene gaslajtovaо dok ja na kraju nisam potpuno potonula i izgubila i sebe i svoj život. ana.rs 18. апр. 2023.

гастро- префиксоид [грч.; нем.; скраћено од гастрономски]

први део сложенице или полусложенице са значењем: гастрономски, кулинарски; који се односи на припремање добрих јела, специјалитета. — гастропонуда, гастроводич, гастрофестивал, гастроексперт, гастроиндустрија итд. Музички угодјај прошаран звучима из различитих крајева света уз gastro ukuse koji dolaze iz istih zemalja. [PDRS 1.0 / teleporter.rs](http://pdrs.1.0/teleporter.rs) Bilo bi lepo da najlepše

utiske o hrani širom sveta zabeležite u sopstveni gastro dnevnik. [PDRS 1.0 / teleporter.rs](#) Srbija se oduvek izdvajala i po gastro specijalitetima koji su spoj orjenta i specijaliteta poreklom iz zapadne Evrope. [PDRS 1.0 / blic.rs](#)

гастробар м

бар, локал у којем се поред пића послужује квалитетна храна и иновативна јела. Још и: **гастропаб.** — Ljubav prema hrani počinjemo sa našom preradom, a u potpunjujemo sa Gastro barom. [preradamesakodmarka.rs](#) ПАРК Гастро Бар је ново место за уживање у граду. [gastrobarpark.rs](#)

гастроблог м

блог о кувању, припремању хране. Још и: **фуд-блог.** — Gastro blogovi, lični vodiči kroz svet hrane, imaju sve više čitalaca. [luftika.rs](#) 10. окт. 2016.

гастроблогер м

особа која пише гастроблог (објављује текстове и фотографије о храни, дели рецепте, пише критике ресторана и друге садржаје везане за храну). Још и: **фуд-блогер.** — Izjavila je sertifikovani nutricionista i gastro bloger Aleksandra Đorđević. [PDRS 1.0 / nedeljnik.rs](#) Теча из Ниша је омиљени гастро блогер свим генерацијама. [novosti.rs](#) 29. јан. 2023.

гастроблогерка ж

женска особа која пише гастроблог (објављује текстове и фотографије о храни, дели рецепте, пише критике ресторана и друге садржаје везане за храну). Још и: **фуд-блогерка.** — Gastro-blogerka i autorka kuvara „Molly Yeh“ ima emisiju „Girl Meets Farm“ na TV Food Network. [24sedam.rs](#) 15. апр. 2021. Ana-Marija Bujić: Gastro blogerka dobitnica je prestižne Gourmand International nagrade [injournal.rs](#) 11. јун. 2015.

гастроводич м

књига са подацима и објашњењима о гастрономској понуди неког града, краја и сл. — Znatno širi i sveobuhvatniji od popularnijeg Michellina, ovaj Gastro Vodič donosi aktuelan presek ugostiteljske scene u rasponu od manjih formata (Pop) do vodećih restorana. [delfi.rs](#) Gastro vodič: London je skupi švedski sto [danas.rs](#) 23. окт. 2021.

гастроексперт м

стручњак у области гастрономије, кулинарства. — Dr Veljko M. Mijušković, docent Ekonomskog fakulteta u Beogradu i gastro ekspert, kaže za [Biznis.rs](http://biznis.rs) da gastro-industrija može biti i jeste značajna šansa za ekonomski razvoj Srbije. biznis.rs 14. јул 2024.

гастроиндустрија ж

индустријска грана која се бави производњом, припремањем и продајом укусне хране и пића. — Prednosti koje Srbija ima u gastro-industriji uključuju tradicionalne recepte, kvalitetne sirovine, relativno niske troškove proizvodnje i potencijal za izvoz. biznis.rs 14. јул 2024. Gastro-industrija ima potencijal da generiše veliki broj radnih mesta u sektorima poput prehrambene industrije, ugostiteljstva, turizma, distribucije i prodaje hrane. biznis.rs 14. јул 2024.

гастромапа ж

скуп података о гастрономској понуди неког географског подручја (града, регије, државе и сл.). — Gault & Millau, prestižni francuski vodič za gastro-nomiju, objavljen po treći put u Srbiji, pokazuje da postajemo relevantno mesto na svetskoj gastro mapi. delfi.rs

гастропаб м [енгл. gastropub]

бар, локал у којем се поред пића послужује квалитетна храна и иновативна јела. Још и: **гастробар.** — Dobrodošli u gastro pub Fontana fontanapub.rs Kao prvi i jedini tradicionalni BBQ gastro pub u gradu, trudimo se da naše spremanja mesa prati tradiciju iz južnih država Amerike. dobridim.rs

гастропонуда ж

јела, специјалитети који се нуде, послужују у неком ресторану, граду, крају и сл. — Michelin guide za 2024. – najbolja gastro ponuda Beograda eleven11eleven.rs 22. феб. 2024. Najbolja gastro ponuda tokom praznika je na primorju. elle.rs 15. дец. 2022.

гастротуризам м [енгл. gastrotourism]

врста туризма чија је сврха обилазак неког места да би се пробала локална храна и специјалитети. Још и: **гастрономски туризам.** — Hrana i piće su proizvodi koji imaju potencijal da doprinesu rastu privrede, ukoliko država napravi dobru strategiju, ne samo što se tiče gastro-industrije, već i gastro-turizma. biznis.rs 14. јул 2024. Vojvodina je od davnina poznata kao područje kvalitet-

ne i raznovrsne hrane. S tim u vezi, gastro turizam u njenom glavnom gradu predstavlja jedan od atraktivnijih turističkih proizvoda. scindeks.ceon.rs Krejić Živana, Milićević Snežana, Istraživanje zadovoljstva turista gastro ponudom Novog Sada Dobro je poznato da mnoge posetioce i turiste privlači gastro turizam. blic.rs 23. мај 2022. Država integriše gastronomski turizam u svoju turističku politiku, promovišući domaće specijalitete kao deo turističke ponude. biznis.rs 14. јул 2024.

гастротуриста м [енгл. gastrotourist]

туриста који обилази неко место да би пробао јела и специјалитете локалне домаће кухиње. — Izmir, који Турци обично називају „biserom Egeja“, istaknuta je turistička destinacija, kao i prelepi grad koji je raj za gastroturiste. svetskiputnik.rs 24. јан. 2023. Много је реалнија тврдња да смо сви помало gastro turisti i да се често дешава да најаутентичнија сећања која понесемо са nekog putovanja буду i остану укуси. avlija.org.rs 16. јун 2018.

гастрофестивал м

јавна приредба на којој се излажу и дегустирају различита локална јела и специјалитети, организују такмичења у кувању, спремању одређене хране и сл., са сврхом популарисања кулинарства одређеног места, краја. — Gastro festival nastao je sa ciljem da promoviše azbukovačku kuhinju i etno trpezu. izletijada.rs 11. мај 2024. Pored takmičarskog programa za posetioce gastro festivala organizovan je bogat kulturno-zabavni program. blic.rs 20. мај 2024.

генерација алфа / генерација А / ген алфа [према енгл. Generation Alpha, Generation A]

генерација рођених отприлике између 2010. и 2025. године. — Своја правила понашања увелико демонстрирају миленијалци и зедовци, а крупним кораком прати их генерација алфа. rts.rs 9. феб. 2024. Generacija alfa, такође nazvana gen alfa, termin je koji se koristi da opiše generaciju dece rođenih (ili koja će se roditi) između 2010. i 2025. ona.telegraf.rs 29. мај 2023. 2025. године, kada se rodi poslednji pripadnik milenijumske dece, "alfa generacija" će brojati 2,5 milijardi ljudi. tv.rs 23. нов. 2019. Gen Z ima zvezdane Florence ... a mi još uvek čekamo da vidimo koji brend će dominirati digitalnim novčanikom generacije A. zadovoljna.nova.rs 19. нов. 2023.

дегустациони прид.

који се односи на дегустацију, који је намењен за дегустацију, који се дегустира и сл. — дегустациони центар, дегустациони пакет, дегустациони мени итд. 15 degustacionih centara tradicionalne proizvodnje je opremljeno i

funkcionalno za prijem individualnih i organizovanih poseta turista. zlatibor.rs 5. дец. 2016. Da svoj ego hrani na nekim drugim trpezama, šef Branko Kisić je pokazao otkrivajući da ideja o četiri degustaciona menija, koja su odnedavno u ponudi nije njegova. cafebarrestoran.rs 4. нов. 2022.

дејт м [енгл. date]

уговорени љубавни састанак. — Imao sam dovoljno sreće da tokom godina imam zanimljive improvizovane dejtove. vice.com 25. јун 2018. Usledila su tri briljantna dejta. facebook.com 8. мај 2024. Kako se ponasati na prvom dejtu? reddit.com 30. април 2024.

дејтинг м. [енгл. dating]

• *дејтовање.* — U normalnim okolnostima, naši životi pružaju puno distrakcije koje sprečavaju da se previše fokusiramo na romantične sastanke i pružaju dobru osnovu za ublažavanje emocionalnih udaraca koje dejting sa sobom nosi. facebook.com Trikovi dejtinga sa muškarcem u znaku: rak wannabemagazine.com (у наслову) • у прид. служби: који се односи на дејт и дејтовање. — Dejting апликације: Šta nas motiviše da ih koristimo i da li proizvode zavisnost? danas.rs 26. феб. 2024. Dejting saveti: Zbog ove 4 stvari ste još uvek same telegraf.rs (у наслову) 23. мај 2023.

дејтовање с

глаголска именица од дејтовати. — Saveti za uspešno dejtovanje u 2022. godini! wannabemagazine.com (у наслову) Ja sam isprobala i paralelno dejtovanje i shvatila da me zapravo niko nije dovoljno zanimalo. isповести.com. мај 2024.

дејтовати несвр. [енгл. to date]

излазити са неким, ићи на љубавни састанак. — S njim na jahti bila je i manekenka Nelam Gil, za koju se nagađalo da je njegova nova devojka, iako joj je 28 godina – u šta fanovi glumca ne veruju, s obzirom na to da je poznato da Dikpario dejtuje samo devojke koje imaju ispod 25. godina. nova.rs 1. авг. 2023. Kako se dejtuje ovih dana? x.com 6. јун 2024. Kad malo bolje razmislim, ja nisam nijednog belca za ozbiljnije kao dejtovao godinu dana. x.com. окт. 2024. Pošto sam gospođa koja ne "dejtuje" nisam u toku da je tako, a verujem da je tako i to je horror. Mogu reći samo da nije lako danas mladima ljudima koji pokušavaju da se upoznaju. threads.net 17. окт. 2024.

дигитални аутизам [енгл. digital autism]

неуроразвојно стање које настаје услед претераног излагања деце екранима мобилних телефона, таблета, телевизора и др. уређаја у најранијем

узрсту и доводи до потешкоћа у развоју и друштвеној комуникацији. Још и: екранизам. — Digitalni autizam je razvojno stanje kod dece koje nastaje usled zavisnosti od ekrana. [n1info.rs 15. јул 2024.](#) Требало би да будемо свесни тога да претерано излагање екранима не доноси толико доброг деци колико води у дигитални аутизам. [planamedia.rs 27. сеп. 2023.](#)

ДИГИТАЛНИ ДЕТОКС [енг. digital detox]

добровољно уздржавање од коришћења дигиталних уређаја, паметних телефона, рачунара, друштвених мрежа и сл. — Digitalni detoks такође подразумева чишћење организма – mentalnog i nervnog dela – a fokus je na smanjenom unosu informacija i vremena provedenog na društvenim mrežama. [amplitudemagazin.com 1. јун 2022.](#) Odmor od ekrana: Tri aplikacije koje će vam obezbediti digitalni detoks [24sedam.rs 28. дец. 2023.](#)

ДИГИТАЛНИ НОМАД [енгл. digital nomad]

особа која путује на различите локације из разаноде и ради на даљину, фриленсер са флексибилним радним временом и местом рада. — Pre samo četiri godine sajt Nomad list, jedna od najpoznatijih internet lokacija za ocenjivanje destinacija za digitalne nomade rangirala je Beograd na sedmo mesto u Evropi. [forbes.n1info.rs 30. јун 2024.](#) „Digitalni nomadi su digitalni profesionalci koji zahvaljujući tehnologiji i prirodi svog posla ne moraju da budu fizički na jednoj lokaciji da bi obavljali svoj posao. [nova.rs 26. сеп. 2020.](#)

ДИЈЕТОЛОГ м медицина

лекар специјалиста за исхрану, нутрициониста. — Dijetolog otkriva: Ove dve namirnice su odlične za zdravlje creva i srca [najzena.alo.rs \(у наслову\) 20. апр. 2024.](#) „Uравнотежена i racionalna ishrana može pomoći u regulisanju raspoloženja, smanjenju rizika od poremećaja raspoloženja ... i poboljšanju opšteg emocionalnog blagostanja“, govori za N1 dr Veroslava Stanković, dijetolog. [n1info.rs 29. дец. 2023.](#)

ДИЈЕТОЛОШКИЊА ж медицина

лекарка специјалисткиња за исхрану, нутриционисткиња. — „Деца у вртићу стварају и здраве навике које ће спречити каснији развој болести повезаних са неправилном исхраном“, каже Верослава Станковић, дијетолошкиња. [bbc.com 14 авг. 2023.](#) Што се тиче аутофагије ... дијетолошкиња напомиње да није тачно да у периоду дана предвиђеном за исхрану не важи правило да све може да се једе. [rts.rs 22 окт. 2023.](#)

дијетотерапија ж медицина

лечење помоћу балансиране исхране, дијетална исхрана. — Pri planiranju dijetoterapije, treba se rukovoditi sledećim principima: - Kalorijske vrednosti dnevnog obroka treba smanjiti. stil.kurir.rs 10. дец. 2021. Dijetoterapija je balansirana ishrana i izrađuje se za ceo život. protekal.rs

дифузер / дифузор м [енгл. diffuser]

• *направа, уређај који расипа, распршава неку течност или супстанцу.* — Nabavljeni su difuzori toplotnih izduvних gasova. PDRS 1.0 / tangosix.rs Koristi se i kao mini ovlaživač, a voda u difuzoru se pretvara u paru, što dovodi do zagrevanja i isparavanja ulja. PDRS 1.0 / blic.rs • *направа која распршава светлост чинећи је мање директном, расутом.* — Ukoliko uklonite difuzor, pronaći ćete samo sočivo projektora. PDRS 1.0 / benchmark.rs Staklo fara (difuzor svetla fara) prodajadelova.rs • *додатак за фен за косу који распршава ваздух, што омогућава равномерније сушење косе и смањује могућност оштећења услед високих температура.* — TECNO ELETTRA difuzor za fen sa dva nastavka. Izrađen od termootporne plastike. alexandar-cosmetics.com Difuzori za fenove vaš najveći saveznik za održavanje prelepих lokni. ultrasun.rs

ДМ [енгл. DM, direct message]

скраћеница за директну, приватну поруку; назив за место, виртуелно сандуче на друштвеним мрежама где се примају директне поруке (најчешће на Инстаграму). — Instagram je popularna društvena mreža koja omogućava korisnicima da komuniciraju putem poruka, poznatih kao „Direct Messages“ ili DM-ova. lepevesti.in.rs 10. октобар 2023. Kompanija Facebook aktivirala je DM na Instagram-u u vreme virusa korona prvenstveno kako bi pomogla biznisima, influencerima, pa onda i svim korisnicima, koji žele da se dopisuju putem direktnih poruka. smartlife.mondo.rs 11. април 2020. Da rezervišete svoj komad, možete nam poslati poruku u DM. instagram.com

ејџист(а) м [енгл. ageist]

особа која има предрасуде и дискриминише друге на основу њихових година, најчешће старије. — Paradoks u ponašanju ejdžista je to što ejdžista postaje ono čega se najviše plašio – stara osoba. fpn.bg.ac.rs Linč R. Praksa socijalnog rada sa starima 2016. Jedan prosečan ejdžista će smatrati da je kukičanje prigodna aktivnost za sve koji navrše 40 godina života. kaobalerina.rs

екранизам м

претерано излагање деце екранима мобилних телефона, таблета, телевизора и др. уређаја. Још и: **екранизација**. — Posledice ekranizma su najveće po govor i koncentraciju, jer, kako objašnjava i dr Ranko Rajović, ne razvija im se prednja strana mozga koja je bitna za razmišljanje, povezivanje i druge važne funkcije. www.blic.rs 31. мар. 2024. Za ekranizam se kaže da je bolest modernog doba. n1info.rs 22. дец. 2023.

екранизација ж

претерано излагање деце екранима мобилних телефона, таблета, телевизора и др. уређаја. Још и: **екранизам**. — „Екранизација”, односно изложеност деце екранима мобилних телефона, телевизора и других уређаја може да доведе до тога да деца не проговоре до треће године. dnevnik.rs 6. окт. 2023. Професор Глумбић је указао на многобројне последице „екранизације“ деце опште популације, а то су: поремећај пажње и хиперактивност, лоше постигнуће у учењу, гојазност, поремећај спавања zelenaucionica.com 7. апр. 2024.

електромобилност / е-мобилност ж [енгл. electromobility, E-mobility]

саобраћај, екологија коришћење електричних возила (аутомобила, аутобуса, камиона, бродова, итд.) за транспорт са циљем смањења штетних утицаја на животну средину. — Elektromobilnost je nov koncept mobilnosti koji predstavlja jedan od najefikasnijih i ekološki najprihvatljivijih prevoznih oblika. energetskiportal.rs 15. нов. 2023. Ideja e-mobilnosti jeste podizanje svesti o električnim vozilima, odnosno o prednosti njihovog izbora koji za rezultat kvalitetniji, efikasniji i zdraviji život. blic.rs 18. јул 2024.

ЕНП [према енгл. electronic toll collection (ETC)]

скраћеница за електронска наплата путарине: плаћање путарине без заустављања возила употребом таг уређаја. — Корисници ЕНП у припејд и постпејд систему оствариваће попуст на плаћање путарине у износу од 6 одсто. politika.rs 1. апр. 2023. Систем за ЕНП регистровао је уређај са серијским бројем 20300673553 novosti.rs 27. феб. 2023.

еСИМ / еSIM м [енгл. eSIM, од embedded SIM]

дигитална СИМ-картица у виду софтвера инсталираног директно на чипу у уређају (мобилном телефону, паметном сату и сл.). Такође и: **еСИМ картица**. — Ако već koristiš dva broja i želiš dodati treći, deaktiviraj jedan od

postojećih eSIM-ova kako bi se ustupilo mesto novom broju. [a1.rs](#) Skeniraj svojim uređajem eSIM aktivacioni QR kod sa vaučera. [a1.rs](#) eSIM je digitalna SIM kartica koja je kao softver integrisana u vaš uređaj. [mts.rs](#) Да бисте користили eSIM, ваш уређај мора да буде откључан од мобилног оператера и компатибилан са eSIM-ом. Молимо погледајте доњу листу да видите да ли ваш уређај подржава eSIM технологију. [yesim.app/sr/compatible-devices/](#) Prvi uređaji sa e-SIM-om mogli bi se pojaviti 2016. godine. [www.blic.rs](#) 20. јул 2015.

е-течност ж [према енгл. e-liquid]

течност у електронској цигарети која обично садржи никотин и арому и загревањем се претвара у пару коју корисник удише. — PG (propilen glikol) i VG (biljni glicerin) su najčešći sastojci za pravljenje baze e-tečnosti, koja je suštinska komponenta u svim e-tečnostima za vejpung. [rs.igoss.com](#) Многи почетници у е-цигаретама не знају како да изаберу е-течност. [srla.fuxiongflavor.com](#) 22. јун 2022.

ЕТИАС [енгл. ETIAS – European Travel Information and Authorisation System]

скраћеница за Европски систем за одобравање путовања: систем Европске уније за издавање дозволе путницима који путују у шенгенско подручје из земаља које нису чланице ЕУ, а изузете су од визе. — Европски систем путних информација и ауторизације (ЕТИАС) је новина која се можда и неће свидети становницима наше земље, будући да ће бити неопходно прибавити дозволу за путовања на територију Европске уније и земаља шенгенског простора. [dnevnik.rs](#) 12. феб. 2024. ETIAS neće zahtevati podatke o vakcinaciji. [danas.rs](#) 31. дец. 2023. Европска унија поновно је одложила покретање јединственог система за информације и одобравање путовања (ЕТИАС) и то за следећу годину. [politika.rs](#) 24. феб. 2023.

изборни инжењеринг

манипулација изборним процесом, изборна намештаљка. — Miloševiću je štelovanje – ili kako se to sada kaže, izborni inženjering – bilo mnogo lakši posao nego što je to danas Vučiću. [nedeljnik.rs](#) 21. дец. 2023.

једнорог м [према енгл. unicorn] *економија*

стартап компанија чија је вредност процењена на више од милијарду долара. — Domaći startup Orgnostik (Orgnostic) preuzet je od strane američke kompanije Kulture Amp (Culture Amp), koja je zahvaljujući finansiranju od strane renomiranih investitora ... dostigla status jednoroga. [nin.rs](#) 26. мар. 2024. Nakon brzog postizanja statusa jednoroga 2018. godine, Samsara je izašla na tr-

žište u decembru 2021. blic.rs 24. авг. 2022. Srbija je definitivno na putu da postane još prosperitetnija zemlja, i nadam se da ćemo videti još više startapa i "jednoroga" u IT sektoru. novosti.rs 8. феб. 2022.

капиларни гласови

гласови за одређену политичку партију чију сигурност страначки активисти потврђују пре самих избора вршењем систематског притиска на бираче (позивањем и уценом бирача, плаћањем гласова, организованим одвођењем бирача на гласачка места итд.), сигурни гласови. — Opozicioni političari su zaposlenima u Skupštini grada i drugim javno-komunalnim preduzećima i gradskim upravama delili letke i pozivali ih da se "odupru naprednjačkoj vlasti i da ne budu kapilarni glasovi". 021.rs 27. мај 2024. Unazad nekoliko godina u advokatskoj komori glasa [se] uz pomoć kapilarnih glasova, po istom sistemu kao i u državi. danas.rs 25. окт. 2021. Izvršni odbor Sindikata zaposlenih u Ministarstvu odbrane (MO) i Vojsci Srbije (VS) saopštio je danas da je doneo odluku da prekine sve odnose sa sindikalnom organizacijom Zajednica sindikata Srbije, zbog „sve očiglednijeg agitovanja za skupljanje kapilarnih glasova“ za Srpsku naprednu stranku. danas.rs 5. март 2020.

карго панталоне [енгл. cargo pants]

широке панталоне са великим џеповима који су нашивени са стране сваке ногавице, изнад или испод колена. Још и: **џепаре**. — Prugaste kargo pantalone sa elastičnim pojasom bershka.com Kargo pantalone su se vratile. Od teksas verzija sa širokim nogavicama do kaki pantalona sa elastičnim pojasom, postoji par koji će odgovarati vašem stilu. wannabemagazine.com Несумњиво практичне и удобне, карго панталоне прете да преузму примат од фармерица, када је реч омиљеној гардероби за слободно време. rts.rs 19. април 2010.

кератин м [грч. keratinous]

• *чврст, влакнаст природни протеин који је главни састојак косе, ноктију, копита, рогова, перја, крљушти и др.* — Prirodni keratin je jedna od vlaknastih struktura proteina u našem organizmu. alexandar-cosmetics.com 16. јан. 2019. Naša kosa sadrži keratin ali ga vremenom gubi usled hemijskih ili termičkih procesa na kosi. vasiljev.rs 28. април. 2023. • *козметички третман којим се исправља и негује коса помоћу препарата са кератином.* — Da li ima u Zarkovu i tu negde Banovo brdo Vidikovac da neko radi dobro keratin ili neki drugi salon. ana.rs 15. дец. 2023. • *козметички препарат који се највећим делом састоји од протеина кератина за исправљање и негу косе.* — Natapanje kose keratinom zaglađuje kutikulu i drži je "zatvorenom" tako da vlaga ne može da proдре u dlaku, a dlaka pritom postaje otpornija i na kidanje i pucanje. buro247.rs 8. окт.

2021. Skoro sam pričala sa frizerkom o keratinu, onako, chit-chat usput jer je drugarica u Lilly-ju uzela keratin za kućnu upotrebu (nanosi se peglom za kosu) pa mi ga preporučivala, ne za ispravljanje, jer je meni kosa prava kao strela nego za lakše oblikovanje, feniranje i trajnu frizuru. mojekrpice.rs 8. нов. 2022. Da li neko ima iskustvo sa True keratinom? Do sada mi se najbolje pokazao Goldwell Kerasilk, ali želela bih True da probam. ana.rs 3. јан. 2024. • у прид. служби: *који се односи на кератин (који је од кератина, који у себи садржи кератин, који се врши помоћу кератина итд.)*. Још и: **кератински**. — кератин технологија, кератин капсуле, кератин третман, кератин шампон и сл.

кератински прид.

који се односи на кератин (који је од кератина, који у себи садржи кератин, који се врши помоћу кератина итд.). Још и: **кератин** (као придев). — Keratinski tretman kose, poznat i pod nazivom „brazilsko feniranje“ i „keratinsko ispravljjanje kose“, je već nekoliko godina jedna od najpopularnijih tretmana za negu i trajno ispravljjanje kose. sredime.rs Za pranje kose nakon keratinskog tretmana preporučuje se korišćenje Alfaparf Lisse Design keratinskog šampona koji ne sadrži sulfate, kako bi se keratin duže zadržao u kosi i na taj način produžilo trajanje pozitivnih efekata. bella.in.rs

кљач-играч м [енгл. clutch / clutch player] спорт

играч, спортиста који решава кључне тренутке утакмице, меча, обично пред сам крај када је резултат неизвесан. — Bilo je nekih momenata gde smo mogli da kažemo da je Kori Higinis bolji 'klač igrač' jer je pravi košarkaški ubica, ali trenutno bih rekao da je Kevin Panter kao neki mali Kevin Durant. meridiansport.rs 11. април 2023. „Клач“ играч сезоне је онај који се најбоље показао у тим тренуцима, а према гласовима које је NBA лига објавила то је ове сезоне био Стеф Кари. kurir.rs 26. април 2024. Још једна награда за Лјулја – најбољи је "кlač" играч сезоне. b92.net 6. јун 2023. NBA прогласила најбољег кад је најтеже, Dearon Foks "clutch" играч године! naslovi.net 19. 1. април 2023.

кљач-торба / кљач-ташна / кљач-торбица ж [енгл. clutch / clutch bag]

женска торбица, обично без ручке или са врло танким каишем, која се носи у руци. Још и: писмо-торба, писмо-ташна. — Najpoželjnije ženske clutch tašne. Prošterpane, pufnaste i u obliku oblaka, to su nove clutch torbe koje ćete voleti. zara.com/rs/sr Klač torbice su i dalje u vrhu top liste aksesora koje morate da imate! Nisu tako praktične i funkcionalne kao velike torbe u kojima svakodnevno nosite sve što vam treba, ali su apsolutno nezamenljive za posebne

prilike. easylife.rs 12. јун 2024. Ništa nije tako elegantno kao klač torbica. bride.wannabemagazine.com

крафин м [кроасан + мафин, према енгл. cruffin > croissant + muffin] *кулинарство*

врста финог пецива, колача од лиснатог теста испеченог у калупу за мафине наведеног различитим надовима (џемом, чоколадом и др.), комбинација кроасана и мафина. — Krafini, ljubav između kroasana i mafina su hrana koja zaslužuje vreme za sebe. ninipanini.rs 5. мај 2023. Kroasan, krafina, kuki, dansko pecivo – to su glavne karike slatkog lanca Bread club-a. pekariposlasticar.rs 20. јун 2022. Ovo je recept za kombinaciju kroasana i mafina, pa mu dade ime Krafin. oljka.rs 14. јун 2021. Neodoljivi spoj kroasana i mafina, krafina, preti da s trona skine popularni kronat. stvarukusa.mondo.rs 28. март 2015.

кринц м [енгл. cringe]

• *веома непријатно осећање нелагоде, стида због туђе, обично непристојног, неукусног, неприкладног поступка, изјаве, изгледа и сл.* Још и: **трансфер блама.** — Осећамо неописиви кринц сваки пут када назовете свог пса дететом. noizz.rs 19. нов. 2020. • *поступак, изјава, изглед и сл. који код другог изазива непријатно осећање стида.* — Изборни кринц: каква глума таква и политика! nsuzivo.rs (у наслову) 7. дец. 2023.

кромпир м *спорт*

у тенису, сет добијен без изгубљеног гема, одн. сет изгубљен без освојеног гема (резултатом 6 : 0). — Sakari jeste borbena igračica, ali jednostavni nije imala šanse protiv dominante Ige, koja je trijumfovala posle samo 69 minuta, uz treći, završni brejk – i tzv. „krompir”. b92.net 17. март 2024. Kao što to obično biva sa Fabijom, odjednom se raspao, počeo da priča i dobio tzv. krompir, izgubivši set bez osvojenog gema. b92.net 30. јун 2021. „Pre meča sa Šeltonom bio sam zabrinut, uzeo sam mobilni i pročitao nešto gde se pominje mogućnost da u osmini igram sa Novakom. Možda me je i to oslobodilo da igram tako protiv Šeltona. Iskreno, i da sam imao tri 'krompira', to me ne bi tako pogodilo ...“, zaključio je Manarino. portal.blic.rs 22. јан. 2024.

Литература:

Лазих Коњик, Ивана 2024. Лексикографија у дигиталној ери: интернет и друштвени медији као извори нових речи. *Новоречје* 11, 62–80.